

Tervetuloa

Pohjoisen luonnonvarat ”Euroopan aarreaitta”

Yhteistyöllä vahvaksi toimijaksi EU-tasolla

Seminaariin Kemiin

28–29.4.2015,

Lapin ammattikorkeakoulu,

Tietokatu 1 Kemi,

Kosmos-rakennuksen auditorio

Euroopan unioni
Euroopan aluekehitysrahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007–2013

UNIVERSITY OF LAPLAND
LAPIN YLIOPISTO

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

Luke
LUONNONVARAKESKUS

GTK

TAPIO

LAPIN LIITTO

Tämän päivän ja tulevaisuuden Lappi elää luonnonvaroista ja luonnonolosuhteista. Lapin luonnonvaroihin kohdistunut kansainvälinen kiinnostus on koskettanut Lapissa monia ihmisiä ja kuntia. Huolimatta talouden tilanteesta luonnonvaroja hyödyntävä yritystoiminta tuo investointeja Lappiin edistäen kuntien ja kaupunkien työllisyyttä ja kehitystä.

Kestävän kehityksen, luonnonvarojen kestävän käytön ja eri elinkeinojen tasapainon ylläpito on keskeinen kynnyskysymys Lapin menestykselle ja kehittymiselle. Tasapainoiseen kehitykseen liittyy myös laajentuva keskustelu siitä, miten otetaan huomioon taloudelliset, ympäristölliset, sosiaaliset ja kulttuurilliset tekijät. Tulevaisuudessa keskustelu painottuu entistä enempi alueen eri elinkeinojen kuten matkailun, porotalouden, luonnonvarojen käyttöön perustuvien elinkeinojen rinnakkaiselon ylläpitämiseen ja mahdollisten konfliktitilanteiden ennakointiin. Alueellinen kehittämistyö perustuukin eri intressiryhmien tarpeiden huomioimiseen ja kompromissien luomiseen. Esimerkiksi eri toimialojen yhteensovittamisen haasteet maankäytön osalta ovat Lapissa ajankohtaisia.

Lapissa luonnonvarojen monipuolinen ja kestävä jalostaminen on nostettu esille aluekehityksen suunnittelussa. Käytännön toimeenpano tapahtuu Euroopan Unionin investointirahastojen (ERI¹) tuella toteutettavien kehittämis- ja investointihankkeiden kautta. Niiden käyttöä on osittain ohjaamassa alueellinen älykkään erikoistumisen strategia, joka pyrkii tuomaan esille alueella ominaiset vahvuudet ja niistä nousevat uudet innovaatiot² ja yrittäjyyden. Lapissa Älykkään erikoistumisen strategia tuotettiin nimellä Lapin Arktisen erikoistumisen ohjelma, joka näkyy Lappi sopimuksessa ja sen toimeenpanosuunnitelmassa. Älykkään erikoistumisen myötä on komissiossa tuotettu ohjeet, miten eri rahoitusohjelmien välillä tuetaan ns. synergia-rahoitettuja hankkeita. Erityisesti tämä näkyy ERI ja H2020³ ohjelman välillä, mutta yhteistyöhön ohjataan myös muiden rahoitusohjelmien toteutuksessa. Synergia-rahoituksen lähtökohtana on tehostaa TKI-toiminnan ja aluekehityksen välistä vuorovaikutusta, ohjata TKI toimintaa huomioimaan alueen tarpeet ja ohjata aluetta toimimaan paremmin TKI-toiminnan alustana.

Synergia-rahoituksen kautta tullaan jakamaan yli 40 mrd Euroa erilaisia rahoituksia vuoteen 2020 mennessä ja päälle tulee vielä investointiavustukset, joita ollaan parhaillaan valmistelemassa. Kilpailu rahoituksesta on kovaa. Lisäksi haasteena on tunnistaa talouden ja elinkeinon osa-alueet, joissa yhteinen maakunnallinen tahtotila tuo lisäarvoa. Onko Lapilla ja sen alueen toimijoilla mahdollisuutta päästä hyödyntämään synergia-rahoitusta? Pystymmekö yhdessä panostamalla saamaan muutaman miljoonan Euroa vuositasolla Lappiin? Pystymmekö panostamaan myös siihen, että ”toisen etu on myös oma etu”?

¹ EAKR, ESR ja Maaseudun kehittämisrahasto Lapin kohdalla

² avoimet innovaatiot, joissa yhdistyvät teknologia- ja palveluinnovaatiot nostaen esille nousevia aloja

³ Horisontti 2020, tutkimuksen- ja innovaatioiden EU laajuinen puiteohjelma

Seminaarin tarkoitus

Asemoida Lappi osana laajempaa kansainvälistä toimintaympäristöä, jossa luonnonvarat ovat keskeisessä roolissa sekä tuoda esille Lapin toimijoiden vahvuudet monipuolisessa ja kestävässä luonnonvarojen jalostuksessa. Asemoida Lapissa toteutettu luonnonvarojen TKI-toiminta osaksi alueellista kehittämistoimintaa ja löytää yhteiset aloitteet monilaiselle koko aluetta hyödyntävälle kv-hanketoiminnalle.

Seminaarin työskentelytapa

Seminaari toteutetaan kolmen vaiheen periaatteella, jossa kukin vaihe tuottaa seuraavan vaiheen sisällön ja edistää tehokkaammin seminaarin tavoitteiden täyttymistä.

Osa I: ”Lappi - Monipuolisen ja kestävä luonnonvarojen edelläkävijä?”

Ensimmäisen seminaaripäivän aikana pyritään luomaan mielikuvaa siitä, miten Lappi asemoituu osana laajempaa yli kansallisten rajojen menevää toimintaympäristöä. Toisaalta on tärkeää hahmottaa oma alueellinen toimijaympäristö ja sen avulla hakea vahvempaa roolia.

Osa II: Match-making; TKI-hankkeet ja aluetarpeet

Ryhmätyöskentelyn kautta pureudutaan yhteisiin alueellisiin mahdollisuuksiin, joissa tulevat esille parhaat alueelliset erilaistumisen mahdollisuudet ja monialainen. Osallistujat jaetaan 4-5 ryhmään ja kullekin ryhmälle määritellään oma ”kysymyspatteristo”, jonka kautta he lähestyvät annettua aihetta. Ryhmätyöskentely on myös vaiheistettu; ryhmän jäsenet antavat lyhyen alustuksen (5 min) aihealueeseen, ryhmän yhteisen mielipiteen muodostamiseen ja esittelyyn. Valmistautuminen ryhmätyöskentelyyn tulaa ohjeistamaan erikseen. Ryhmätyöskentelyn avulla haetaan alullisesti tärkeitä nostoja, joita sopivat Euroopan komission synergia-rahastuksen periaateisiin. Osallistujat saavat yhteenvedot ja taustamateriaalit etukäteen.

Osa III: Ryhmätöiden purku, tuotosten vapaa kommentointi ja loppukeskustelut

Ryhmätöiden jatkotyöstäminen ja seminaarin raportointi toteutetaan seminaarin järjestävän tahon puolesta.

ARDICO ja LUODE hankkeet

Kestävän ja monipuolisen luonnonvarojen jalostuksen ytimessä

ARDICO, Lappilaisen luonnonvara TKI-toimijoiden innovaatio- ja osaamisyhteisön perustaminen, EAKR hanke

ARDICO = Arctic Research, Development and Innovation Community

Lappi elää luonnostaan ja on tärkeää löytää kestävyiden tasapaino eri luonnonvarojen käytössä. Pohjoisen luonto ja runsaat luonnonvarat ovat myös globaalin mielenkiinnon kohteena. Eri elinkeinojen yhteensovittaminen arktisen alueen herkässä luontoympäristössä vaatii yhteisymmärrystä ja kestävyteen perustuvaa toimintaa. Tasapainon ylläpitäminen ja hoivaaminen edellyttää alueella myös tehokasta tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa tuottamaan tarvittavaa tieto-taitoa alueen hyväksi. ARDICO-hanke luo perustan lappilaiselle luonnonvara-alan TKI-toiminnan osaamis- ja innovaatioyhteisölle. Tavoitteena on vahvistaa ja täydentää luonnonvara-alan toimijoiden osaamista.

Hankekonsortiota vetää Lapin ammattikorkeakoulu ja partnereina ovat Lapin yliopisto, Geologinen tutkimuskeskus (Pohjois-Suomen yksikkö) ja Luonnonvarakeskus (Lapin toimipaikka).

LUODE, Luonnonvaraoikeuden tutkimusprofessori, EAKR hanke

Lapissa tarvitaan luonnonvaratutkimusta vahvistavaa yhteistyötä. Lapin yliopisto päätti hakea rahoitusta yhdessä Geologisen tutkimuskeskuksen ja silloisen Metsäntutkimuslaitoksen kanssa Luonnonvaraoikeuden tutkimusprofessori –hankkeelle (LUODE). Mukana olevien tutkimusinstituutioiden yhteisesti organisoimalla ja tehokkaammalla resurssien käytöllä pystytään nykyistä paremmin vastaamaan erinäisiin luonnonvarojen käyttöön liittyviin oikeudellisiin kysymyksiin, tuottamaan räätälöityä tietoa kestävästä luonnonvarojen käytön hallintaa varten sekä ennakoimaan ja välttämään mahdollisia ristiriitatilanteita. Hankkeen aikana on vahvistettu laajemmin monialaista luonnonvaratutkimusta.

Hankekonsortiota vetää Lapin yliopisto ja partnereita ovat, Geologinen tutkimuskeskus (GTK) ja Luonnonvarakeskus (LUKE).

Seminaariohjelman**Pohjoisen luonnonvarat "Euroopan aarreaitta" - Yhteistyöllä vahvaksi toimijaksi****28.4.2015, 11.00–16:00**

Päivän puheenjohtajana toimii Seppo Saari, TKI päällikkö teollisuus ja luonnonvara-ala, Lapin AMK

- 11.00–11.50 Rekisteröityminen ja kevyt lounas ja kahvit
- 12.00–12.10 **Aloituspuheenvuoro; Lappi elää luonnosta – Kestävä luonnonvarojen käyttö perustana alueen kehitykselle**, Päivi Ekdahl, Kehittämisjohtaja, Lapin liitto
Lappi EUn silmin, Kari Aalto, Johtaja, Itä- ja Pohjois-Suomen aluetoimiston, Bryssel
- 12.10–12.30 **ARDICO ja LUODE hankkeet edistämässä Lapin luonnonvarojen kestävää ja monipuolista käyttöä**
LUODE hanke, Jukka Similä, Luonnonvaraoikeuden tutkimusprofessori, Lapin yliopisto
ARDICO hanke, Seppo Saari, TKI päällikkö teollisuus ja luonnonvara-ala, Lapin AMK
- 12.30–13.20 **Lappi – luonnonvarojen aitta:**
Lapin potentiaali kaivostoiminnassa, Vesa Nykänen, Tutkimusprofessori, GTK
Vihreän talouden mahdollisuudet Lapille, Sirpa Kurppa, Professori, LUKE
- 13.20–14.00 **Lapin mahdollisuus erottua luonnonvarojen kestävässä ja monipuolisessa jalostamisessa - Lapin erikoistuminen**
- Kari Aalto, Itä- ja Pohjois-Suomen aluetoimiston johtaja, Bryssel
 - Lapin liiton kommenttipuheenvuoro alueellisen erikoistumisen edistäminen biotaloudessa, Arktinen biotalous – hanke, Juha Kutuniva, Aluekehityssihteeri Lapin liitto
- 14.00–14.30 **Tauko – kahvikeskustelua**
- 14.30–15.45 **Lappilaiset TKI toimijat edistämässä Lapin kestävää ja monipuolista luonnonvarojen käyttöä ja asemoitumista osana laajempaa kansainvälistä toimintaympäristöä – asiantuntijakeskustelu**, vetäjänä toimii Jukka Teräs, vanhempi tutkija Nordregio
- Vaikuttavatko globaalit megatrendit, EUn taloudellisen kehityksen tavoitteet ja kansalliset ohjelmat luonnonvarojen käytön lisääntymiseen Lapissa?
 - Voivatko Lappilaiset toimijat itse vaikuttaa rooliinsa osana globaalia ja EUn toimintaympäristöä?
 - Mikä on Lapin alueella toimivien korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten merkitys Lapin alueen luonnonvarojen kestävän ja monipuolisen jalostuksessa kehittämisessä?
 - Millaista yhteistyötä Lapissa tarvitaan eri toimijoiden kesken? Miten me voidaan sitä yhdessä kehittää? Millaista roolia TKI toimijoiden toivotaan ottavan tässä kehityksessä?
- 15:45–16:15 **Loppukeskustelu ja yhteenveto**
- 18:30 **Teatteriravintola, Marina Takalon katu 3**
- **Buffet illallinen Stand-up esityksellä höystettynä**

29.4.2015, 08.30–12.30

Aamupäivän aikana tutustutaan käytännön tasolla syvemmin Horisontti2020 ohjelmaan tuomiin mahdollisuuksiin luonnonvarojen kestävään ja monipuoliseen jalostuksen näkökulmasta. Ryhmätyöskentelyn avulla haetaan ehdotukset 3-4 yhteiselle aloitteelle, jotka voisivat toimia nostona Lapin alueen tarpeiden huomioimiselle osaksi H2020 tai muuta erillisohjelmien suunnattua hankevalmistelua.

Match-making suunnittelun tavoitteena on tuoda yhteen ARDICO ja LUODE hankkeiden tutkijat, kehittäjät ja alueellisten sidosryhmien edustajat yhdessä pohtimaan kv-kehittämistarpeita.

Päivän puheenjohtajana toimii Harri Malinen, Erityisasiantuntija, Tutkimuksen palvelut, Lapin yliopisto

8.30–9.00 **Katsaus tulevaan, Horisontti 2020 työohjelmat 2016–2017**
Ilmastotoimet, Ympäristö, resurssitehokkuus ja raaka-aineet, Suomen edustajat ja asiantuntijajäsenet H2020 komiteassa, Kari keskinen, TEKES

9.00–9.30 **EU:n puiteohjelmahankkeet – käytännön kokemuksia hankesuunnittelusta toteutukseen**
Juha Kaija, Erityisasiantuntija ja Minerals4EU Projektipäällikkö, GTK <http://www.minerals4eu.eu/>

Kysymyksiä ja keskustelua

9.45–09.30 **Johdanto työpajatyöskentelyyn**
Kristiina Jokelainen, projektipäällikkö, OTK, Lapin yliopisto

09.30–11.00 **Työpajat neljän alullisen yhteistyönoston pohjalta**

- **Aihe I:** Biotalousmahdollisuudet Lapissa, voimaa maaseudulta
- **Aihe II:** Luonnonvarojen jatkojalostuksen kehittäminen
- **Aihe III:** Kaivannaisalan arvoketjun hallinta Lapissa
- **Aihe IV:** Alueellinen yhteistyö, miten sitä jatketaan (kahvit tarjotaan työpajatiloissa työskentelyn ohessa)

11.30–12.30 **Työpajatulosten esittely, yhteenveto ja loppukeskustelu**

12.30 **Lounas**

Lisätietoja

Raimo Pyynty, Lapin AMK, raimo.pyyny@lapinamk.fi

Kristiina Jokelainen, Lapin yliopisto kristiina.jokelainen@ulapland.fi

Ilmoittautuminen seminaariin [tästä linkistä](#)

